צוללים לטקסט

אסטרטגיות קריאה וטקסטים לתרגול, כיתה ה'

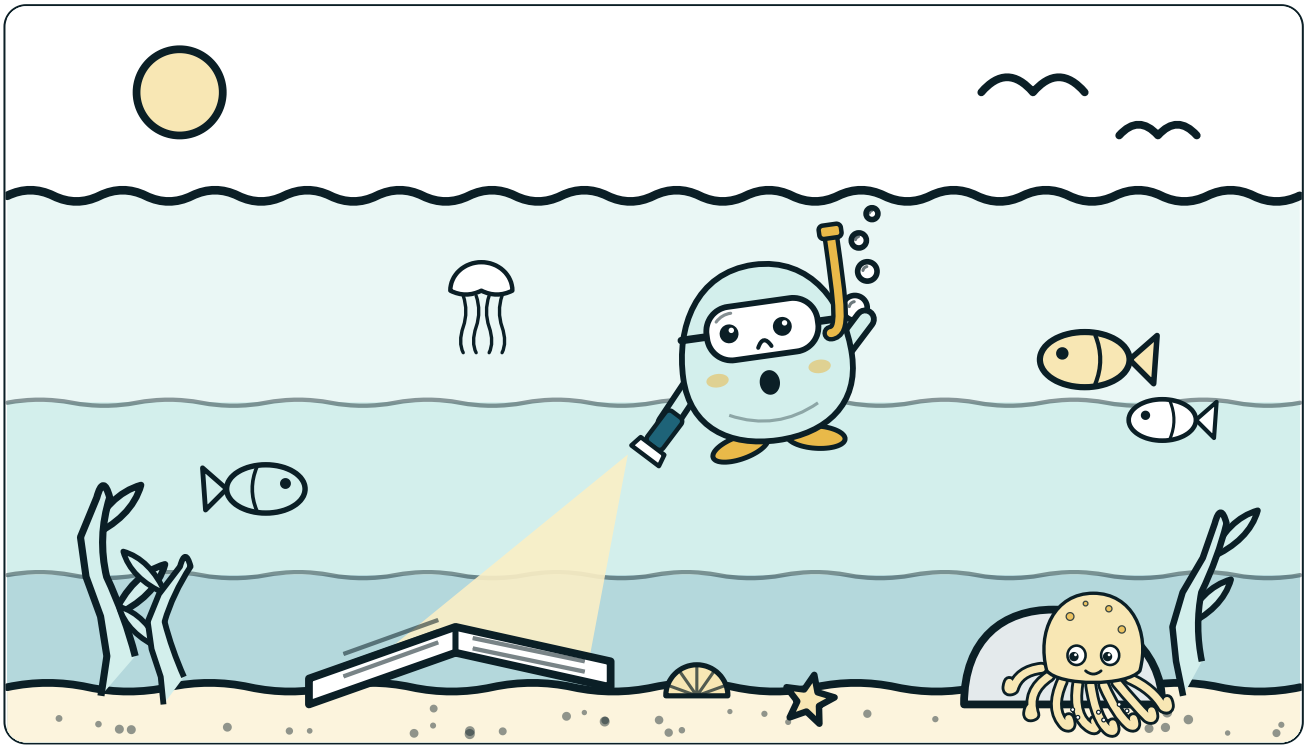

קוראים כמו צוללנים: מסתכלים על פני המים, צוללים ועוצרים בתחנות, ועולים לאוויר עם מה שמצאנו.

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות 2
סוגי טקסטים ומילים חדשות 3
סימניות לגזירה 4
מפתח תשובות למורה 13

טקסטים ושאלות

למה יוטיוב יודע מה בא לי לראות? מידעי עם טבלה 5
גשר מנייר סיפורי 7
הבעיטה המסתובבת מידעי עם איור וטבלה 9
עשר דקות שמשנות את היום טיעוני 11

איך משתמשים

א. מתחילים בדף האסטרטגיות: מדגימים אותו בקול רם על טקסט אחד, ותולים בכיתה.

ב. בכל טקסט עוברים שלושה שלבים: לפני, בזמן ואחרי הקריאה. ליד כל שאלה מסומנים רמת העומק והאסטרטגיה.

ג. הסימניות נשארות בספר הקריאה, ובמפתח התשובות יש לכל שאלה תשובה ורמת עומק.

להדפסה, בחינם | עובד גם בשחור לבן | ניסוח לבנים ולבנות

איך צוללים לטקסט?

בכל קריאה עוברים שלושה שלבים: מסתכלים על פני המים, צוללים לעומק, ועולים לאוויר.

לפני הקריאה
מסתכלים על פני המים

כותרת ותמונות
מסתכלים על הכותרת, התמונות והטבלאות. על מה הטקסט?

סוג הטקסט
מידע, סיפור או טיעון? כל סוג בנוי אחרת.

מה כבר ידוע לי
נזכרים במה שכבר ידוע לי על הנושא.

למה קוראים?
קובעים מטרה: מה מעניין לגלות? ומנחשים מה יקרה.

בזמן הקריאה
צוללים ועוצרים בתחנות

מסמנים מילים
מסמנים מילות מפתח, ושמים לב למילות קישור: לכן, אבל, למשל.

שואלים שאלות
מי? מה? למה? איך? מסמנים סימן שאלה בשוליים.

מדמיינים
יוצרים תמונה בראש: איך זה נראה, נשמע ומרגיש?

עוצרים ובודקים
בסוף פסקה: מה למדתי? לא ברור? חוזרים וקוראים שוב.

מילה מההקשר
מילה לא מוכרת? קוראים לפניה ואחריה, ומנחשים.

אחרי הקריאה
עולים לאוויר ומסכמים

רעיון מרכזי
על מה הטקסט, במשפט אחד?

מסכמים
מספרים את העיקר בכמה משפטים, במילים שלי.

מחברים
לטקסט אחר, למה שקורה בעולם, לחיים שלי.

מה דעתי?
מה דעתי, ולמה? מה הייתי משנה?

שלוש רמות עומק בשאלות

ליד כל שאלה בחוברת מסומן מד עומק קטן. ככה יודעים כמה עמוק צוללים בשביל התשובה.

פני המים
כתוב בטקסט, איתור מידע

התשובה כתובה בטקסט. אפשר להצביע עליה באצבע.
מי...? | מה...? | איפה...? | מתי...? | כמה...? | לפי פסקה...

מתחת למים
בין השורות, הסקה ופרשנות

התשובה לא כתובה במפורש. מחברים רמזים מהטקסט.
למה...? | מה אפשר להבין מ...? | מה הקשר בין...? | מה פירוש המילה...?

המעמקים
מעבר לשורות, הערכה ויישום

מחברים את הטקסט לעולם ולחיים שלנו, ובודקים איך הוא כתוב.
מה דעתכם...? | האם השתכנעתם? | למה הכותב בחר...? | מה הטקסט מזכיר לי?

מה מחפשים בטקסט?

כל סוג טקסט בנוי אחרת. כשיודעים מה הסוג, יודעים מה לחפש.

טקסט מידעי

מלמד אותנו משהו על העולם.

מחפשים:

- נושא וכותרות משנה
- עובדות ומספרים
- הסברים: למה ואיך
- טבלאות, איורים ומפות

מילים שעוזרות:

למשל, בנוסף, לכן, בגלל

מה למדתי מהטקסט?

טקסט סיפורי

מספר על דמויות ועל מה שקרה להן.

מחפשים:

- דמויות, מקום וזמן
- האתגר של הדמות
- נקודת המפנה
- הסוף, ומה השתנה בדמות

מילים שעוזרות:

פעם, פתאום, ואז, למחרת, בסוף

מה הדמות למדה?

טקסט טיעוני

מנסה לשכנע אותנו בדעה.

מחפשים:

- הטענה: מה הכותבים חושבים
- נימוקים: למה
- טענת נגד, ותשובה עליה
- סיכום, ולפעמים הצעה

מילים שעוזרות:

לדעתנו, הנימוק הראשון, אבל, לסיכום

האם השתכנעתי, ולמה?

מילה שלא הכרתי: ארבע דרכים לפענח

אחרי האימון הארוך, הקבוצה חזרה **מותשת** ורעבה.

1 קוראים לפני ואחרי

מה כתוב סביב המילה?

קודם היה אימון ארוך. כנראה מילה על עייפות.

2 מחפשים חלק מוכר

יש בתוך המילה מילה מוכרת, או שורש מוכר?

במילה "מסתובב" מסתתר "סיבוב".

3 מחליפים ובודקים

שמים מילה אחרת במקום, וקוראים שוב.

"הקבוצה חזרה עייפה מאוד." זה הגיוני!

4 בודקים במילון

או שואלים, ורושמים במילון האישי שלי.

מותשת: עייפה מאוד, בלי כוח.

מילות קישור: שלטי הדרך בטקסט

מילות קישור מראות איך החלקים בטקסט קשורים זה לזה. כדאי לסמן אותן.

סיבה ותוצאה כי, בגלל, לכן, ולכן	**ניגוד** אבל, אלא, לעומת זאת, למרות ש	**דוגמה** למשל, כמו, לדוגמה
הוספה גם, בנוסף, וחוץ מזה	**זמן וסדר** קודם, אחר כך, למחרת, בסוף	**סיכום** לסיכום, בקיצור, כלומר

האם הבנתי?

אחרי כל טקסט, מסמנים מה כבר נכון:

- [ ] אפשר לספר במשפט אחד על מה הטקסט.
- [ ] ידוע לי מה הדבר החשוב בכל פסקה.
- [ ] ניסיתי לפענח את המילים שלא הכרתי.
- [ ] חזרתי לקרוא כשמשהו לא היה ברור.
- [ ] אפשר להסביר את הטקסט לחברים בכיתה.

כמה עמוק צללתי היום?

מקיפים את מה שמתאים:

- ○ נשארתי על פני המים
- ○ צללתי מתחת למים
- ○ הגעתי עד המעמקים

לגזירה

סימניות לגזירה

גוזרים לאורך הקו המקווקו ושומרים בספר. אפשר להדפיס על נייר עבה.

צוללים לטקסט

לפני הקריאה

- כותרת ותמונות
- סוג הטקסט
- מה כבר ידוע לי
- למה קוראים?

בזמן הקריאה

- מסמנים מילים
- שואלים שאלות
- מדמיינים
- עוצרים ובודקים
- מילה מההקשר

אחרי הקריאה

- רעיון מרכזי
- מסכמים
- מחברים
- מה דעתי?

פני המים
כתוב בטקסט

מתחת למים
בין השורות

המעמקים
מעבר לשורות

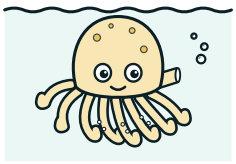

צוללים לטקסט

לפני הקריאה

- כותרת ותמונות
- סוג הטקסט
- מה כבר ידוע לי
- למה קוראים?

בזמן הקריאה

- מסמנים מילים
- שואלים שאלות
- מדמיינים
- עוצרים ובודקים
- מילה מההקשר

אחרי הקריאה

- רעיון מרכזי
- מסכמים
- מחברים
- מה דעתי?

פני המים
כתוב בטקסט

מתחת למים
בין השורות

המעמקים
מעבר לשורות

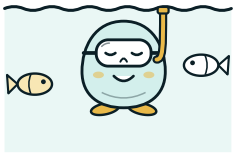

צוללים לטקסט

לפני הקריאה

- כותרת ותמונות
- סוג הטקסט
- מה כבר ידוע לי
- למה קוראים?

בזמן הקריאה

- מסמנים מילים
- שואלים שאלות
- מדמיינים
- עוצרים ובודקים
- מילה מההקשר

אחרי הקריאה

- רעיון מרכזי
- מסכמים
- מחברים
- מה דעתי?

פני המים
כתוב בטקסט

מתחת למים
בין השורות

המעמקים
מעבר לשורות

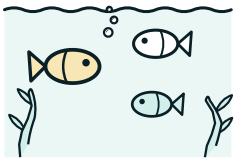

צוללים לטקסט

לפני הקריאה

- כותרת ותמונות
- סוג הטקסט
- מה כבר ידוע לי
- למה קוראים?

בזמן הקריאה

- מסמנים מילים
- שואלים שאלות
- מדמיינים
- עוצרים ובודקים
- מילה מההקשר

אחרי הקריאה

- רעיון מרכזי
- מסכמים
- מחברים
- מה דעתי?

פני המים
כתוב בטקסט

מתחת למים
בין השורות

המעמקים
מעבר לשורות

למה יוטיוב יודע מה בא לי לראות?

לפני הקריאה

יש כאן טקסט וטבלה. כדאי להציץ בכותרת ובטבלה לפני שמתחילים.

מטרה: לגלות איך אפליקציה בוחרת בשבילנו סרטונים, ואיך אפשר לבחור בעצמנו.

1. סרטון אחד נגמר, ומיד מחכה הבא בתור. גם בדף הבית מחכים עוד ועוד סרטונים, כאילו מישהו יודע בדיוק מה מעניין אותנו. אבל אף אחד לא יושב שם ובוחר. את העבודה עושה מערכת ממוחשבת שנקראת מערכת המלצות.

2. **איך המערכת לומדת?** היא לומדת מכל מה שאנחנו עושים באפליקציה: על אילו סרטונים לחצנו, כמה זמן צפינו בכל אחד, מה חיפשנו ועל מה סימנו לייק. היא גם משווה אותנו לצופים אחרים שצופים בסרטונים דומים. אם הם אהבו סרטון מסוים, כנראה שגם אנחנו נאהב אותו. לכל פעולה כזאת קוראים אות, והמערכת אוספת המון אותות.

   ⏸ תחנת עצירה: מאילו פעולות המערכת לומדת? אפשר לספור בלי להציץ?

3. **מה המטרה?** יוטיוב אומר שהמטרה היא שנמצא סרטונים שנהנה מהם. לכן המערכת בודקת גם אם נהנינו, למשל בשאלונים קצרים שמופיעים לפעמים ליד הסרטון. כדאי לדעת עוד דבר: יוטיוב מרוויח כסף מפרסומות שמופיעות לפני הסרטונים ובאמצעם.

4. **טוב או לא טוב?** המלצה יכולה לעזור. היא מגלה לנו ערוץ של ניסויים מדעיים, או שיר שלא הכרנו. אבל לפעמים צופים בסרטון אחרי סרטון ושוכחים את הזמן. ולפעמים כל ההמלצות דומות זו לזו, וכבר לא רואים דברים חדשים.

5. **ההגה בידיים שלנו.** אפשר לבחור מה לראות, ולא רק לחכות למה שמוצע. על סרטון שלא מתאים לנו אפשר לסמן "לא מעוניין", והמערכת תמליץ על פחות סרטונים כמוהו. אפשר להשהות את היסטוריית הצפייה או למחוק אותה, וכך מה שצפינו בו לא ישפיע על ההמלצות. וכדאי להחליט מראש כמה זמן צופים, ולשים לב לשעון.

6. ועוד דבר חשוב: יוטיוב עצמו מיועד לגיל שלוש עשרה ומעלה. בגיל צעיר יותר אפשר לצפות ביוטיוב קידס, או בחשבון שההורים מנהלים ומפקחים עליו.

מה עשיתי	מה המערכת לומדת	מה אפשר לעשות
לחצתי על סרטון	שהנושא מעניין אותי	לבחור בעצמי מה לראות
צפיתי עד הסוף	שאהבתי את הסרטון	להחליט מראש מתי עוצרים
דילגתי אחרי כמה שניות	שהסרטון פחות מעניין אותי	לחפש בעצמי את מה שמעניין אותי
חיפשתי משהו	מה אני רוצה לראות עכשיו	למחוק חיפוש מההיסטוריה
סימנתי "לא מעוניין"	להציע לי פחות סרטונים כאלה	לסמן כך כשסרטון לא מתאים לי

ארבע שאלות לסרטון אחרי הצפייה, כדאי לעצור ולשאול:

1. איך הרגשתי אחרי הצפייה: רגיעה ושמחה, או לחץ ועצבים?
2. למדתי משהו, צחקתי באמת, או רק המשכתי לגלול?
3. מישהו בסרטון מנסה למכור, להפחיד או ללעוג למישהו?
4. הייתי מראה את הסרטון למבוגר קרוב?

למה יוטיוב יודע מה בא לי לראות?

שם: _____

1 לפי הטבלה, מה המערכת לומדת כשמדלגים על סרטון אחרי כמה שניות?

כתוב בטקסט · כותרת ותמונות

א) שהסרטון מצחיק
ב) שהסרטון פחות מעניין אותי
ג) שכדאי להראות לי פרסומת
ד) שהסרטון ארוך מדי

2 פסקה 2: כתבו שלושה דברים שהמערכת לומדת מהם.

כתוב בטקסט · מסמנים מילים

א. _____ ב. _____ ג. _____

3 פסקה 2: "לכל פעולה כזאת קוראים אות." מה פירוש המילה אות כאן?

בין השורות · מילה מההקשר

א) אות של האלף בית
ב) סימן שהמערכת לומדת ממנו
ג) מתנה מהאפליקציה
ד) פרסומת קצרה

4 פסקה 3: למה חשוב ליוטיוב שנמשיך לצפות עוד ועוד? הסבירו בעזרת הטקסט.

בין השורות · שואלים שאלות

_____

_____

5 מה התפקיד של פסקה 4?

בין השורות · סוג הטקסט

א) להראות צד טוב וצד פחות טוב
ב) להסביר איך מוחקים היסטוריה
ג) לספר מתי נוסד יוטיוב
ד) לשכנע להפסיק לצפות

6 השלימו לפי פסקה 5:

כתוב בטקסט · מסמנים מילים

כשמסמנים _____ על סרטון, המערכת תמליץ על פחות סרטונים כמוהו.

כשמשהים או מוחקים את _____ , מה שצפינו בו לא ישפיע על ההמלצות.

7 לפי פסקה 6, מאיזה גיל מיועד יוטיוב עצמו?

כתוב בטקסט · עוצרים ובודקים

א) שמונה
ב) עשר
ג) שלוש עשרה
ד) שמונה עשרה

8 בחרו סרטון שצפיתם בו לאחרונה, ובדקו אותו בעזרת ארבע השאלות שבתחתית עמוד 5.

מעבר לשורות · מחברים

איזה סרטון, ומה גיליתי: _____

מה הייתי משנה בצפייה שלי: _____

9 האם טוב שאפליקציה בוחרת בשבילנו מה לראות? כתבו דעה ונימוק אחד.

מעבר לשורות · מה דעתי?

_____

_____

גשר מנייר

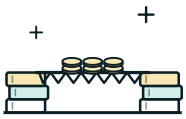

לפני הקריאה

סוג הטקסט: סיפור. מחפשים את הדמויות, את האתגר ואת נקודת המפנה.

ניחוש: לפי הכותרת והאיור, מה יקרה בסיפור?

1 כשהמורה למדעים הכריזה על "תחרות הגשרים", יובל כמעט קפצה מהכיסא. המשימה: לבנות בזוגות גשר מנייר ומנייר דבק בלבד, שיחזיק כמה שיותר מטבעות. יובל כבר ראתה בדמיון את הגשר שלה במקום הראשון. ואז המורה הקריאה את רשימת הזוגות: "יובל ושחר."

2 יובל הציצה לעבר שחר, שישב בשורה האחרונה ושרבט משהו במחברת. שחר כמעט לא דיבר בשיעורים, ואף פעם לא הצביע. "אין דבר," חשבה יובל, "אעשה הכול לבד, וזה גם יהיה מהר יותר."

3 כבר בהפסקה היא שרטטה תוכנית: גשר שטוח וארוך, עם שכבות על גבי שכבות של נייר. שחר הציץ בשרטוט ואמר בשקט: "אולי כדאי לקפל את הניר? ראיתי פעם ש..." אבל יובל קטעה אותו. "אין זמן," אמרה, "התוכנית שלי כבר מוכנה." שחר סגר את המחברת ולא אמר עוד מילה.

4 במשך שבוע שלם יובל עבדה על הגשר. היא גזרה, הדביקה וחיזקה, ושחר רק העביר לה את המספריים. ביום שלפני התחרות החליטה לבדוק את הגשר בבית. היא הניחה עליו מטבע אחד, ועוד אחד, ועוד אחד. במטבע השישי נשמע רשרוש קטן, והגשר התקפל באמצע ונפל על השולחן.

⏸ תחנת עצירה: מה יובל תעשה עכשיו? מנחשים, וממשיכים לקרוא.

5 יובל ישבה מול הנייר המקומט, והעיניים שלה התחילו לשרוף. רק אז נזכרה במשפט שלא נתנה לשחר לסיים. אחרי היסוס ארוך, שלחה לו הודעה: "מה רצית להגיד אז, על הקיפול?"

6 התשובה הגיעה מהר, עם צילום של דף מהמחברת שלו: נייר מקופל בזיגזג, כמו מניפה. "כשמקפלים נייר ככה, הוא נעשה הרבה יותר חזק," כתב שחר. "ניסיתי את זה בבית עם דפים ישנים."

7 למחרת בבוקר הם הגיעו לבית הספר מוקדם. הפעם יובל שאלה ושחר הסביר, ואחר כך קיפלו יחד, פס אחרי פס. כשהניחו את המטבעות הראשונים, יובל עצרה את הנשימה, אבל הגשר לא זז. בתחרות, הגשר שלהם החזיק ארבעים ושלושה מטבעות. הוא לא זכה במקום הראשון, אלא במקום השני.

8 בדרך הביתה יובל שמה לב שהיא לא מאוכזבת בכלל. "בפרויקט הבא," אמרה לשחר, "מתחילים מהרעיון שלך. ואני מבטיחה להקשיב עד הסוף." שחר חייך, ובפעם הראשונה השנה, הוא היה זה שדיבר כל הדרך.

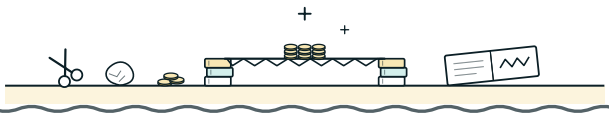

גשר מנייר

שם: _____

1 מה הייתה המשימה בתחרות?

כתוב בטקסט
שואלים שאלות

א) לצייר גשר ב) לבנות גשר מנייר ג) לכתוב על גשרים ד) לבנות גשר מעץ

2 פסקה 2: יובל חשבה "אעשה הכול לבד". מה זה מלמד על מה שחשבה על שחר?

בין השורות
שואלים שאלות

3 "העיניים שלה התחילו לשרוף." מה הרגישה יובל ברגע הזה?

בין השורות
מדמיינים

א) שמחה והקלה ב) אכזבה ועצב, כמעט בכי
ג) כעס על המורה ד) שעמום

4 נקודת המפנה היא הרגע שבו הסיפור משנה כיוון. באיזו פסקה היא נמצאת? מה קורה בה?

בין השורות
סוג הטקסט

פסקה מספר: _____

5 השלימו מילת קישור מתאימה מהמחסן:

בין השורות
מסמנים מילים

מחסן מילים: [לכן] [אבל] [למרות זאת]

יובל לא נתנה לשחר לסיים את המשפט, _____ לא שמעה את הרעיון שלו.

הגשר הראשון נפל, _____ יובל ושחר הגיעו לתחרות עם גשר חדש.

6 איך יובל השתנתה? השלימו:

בין השורות
מסכמים

בתחילת הסיפור, יובל: _____

בסוף הסיפור, יובל: _____

7 למה לדעתכם הכותב בחר שהגשר יזכה במקום השני, ולא במקום הראשון?

מעבר לשורות
מה דעתי?

8 האם קרה שרעיון של מישהו אחר עזר לכם? ספרו בקצרה.

מעבר לשורות
מחברים

הבעיטה המסתובבת

לפני הקריאה

יש כאן טקסט, איור וטבלה. כדאי להציץ בכולם לפני שמתחילים.

מה כבר ידוע לי על כדורים שמתעקמים באוויר?

1 בעיטה חופשית, רגע לפני סוף המשחק. בין הכדור לשער עומדת חומה של שחקניות מהקבוצה היריבה. הבועטת לוקחת תנופה, והכדור עף הצידה, כאילו הוא עומד לפספס. ואז, באמצע הדרך, הוא מתעקם ונכנס לפינת השער. איך כדור יודע לפנות באוויר? זה נראה כמו קסם, אבל זה מדע.

2 **הסוד הוא הסיבוב.** בבעיטה כזאת לא בועטים באמצע הכדור, אלא בצד שלו. כך הכדור לא רק עף קדימה, אלא גם מסתובב סביב עצמו, כמו סביבון. ככל שהכדור מסתובב מהר יותר, כך הוא מתעקם יותר.

3 **האוויר נגרר עם הכדור.** כשהכדור מסתובב, הוא גורר איתו שכבה דקה של אוויר שצמודה אליו. בצד אחד של הכדור, האוויר שנגרר נע באותו כיוון כמו האוויר שחולף על פני הכדור, ושם הזרימה מהירה יותר. בצד השני הוא נע נגדו, ושם הזרימה איטית יותר.

(II) תחנת עצירה: מה גורם לכדור להסתובב? אפשר להסביר בלי להציץ?

4 **לחץ שונה בכל צד.** אוויר שזורם מהר לוחץ על הכדור פחות, ואוויר שזורם לאט לוחץ יותר. לכן הכדור נדחף מהצד של הלחץ הגבוה אל הצד של הלחץ הנמוך, והמסלול שלו מתעקם. לתופעה הזאת קוראים אפקט מגנוס, על שם מדען גרמני שחקר אותה לפני יותר ממאה וחמישים שנה.

5 **לא רק בכדורגל.** גם בטניס ובטניס שולחן מסובבים את הכדור בכוונה, כדי שיצנח פתאום או יקפוץ לכיוון מפתיע. בבייסבול זורקים כדור מסתובב שמתעקם בדרך אל המחבט. ובגולף, הסיבוב עוזר לכדור להישאר באוויר זמן רב יותר.

6 בפעם הבאה שכדור יתעקם באוויר, אפשר לחשוב על האוויר הבלתי נראה שדוחף אותו. ואפשר גם לנסות בעצמנו: בועטים בצד של הכדור, ולא באמצע, ומסתכלים לאן הוא פונה.

בעיטה חופשית, מבט מלמעלה

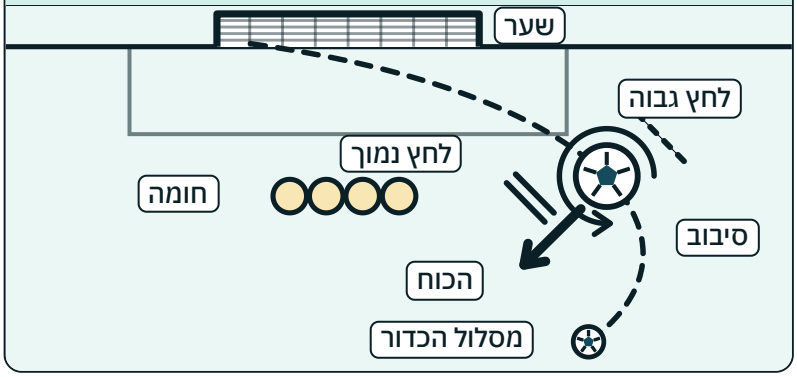

הסיבוב, ומה קורה לכדור

עם כיוון השעון, במבט מלמעלה	מתעקם ימינה
נגד כיוון השעון, במבט מלמעלה	מתעקם שמאלה
קדימה: החלק העליון נע קדימה	צונח מהר
לאחור: החלק העליון נע לאחור	מרחף ונופל לאט יותר

הבעיטה המסתובבת

שם: _____

1 לפי האיור, באיזה צד של הכדור הלחץ נמוך?

כתוב בטקסט · כותרת ותמונות

א) בצד שאליו הכדור מתעקם
ב) בצד הרחוק מהעיקול
ג) מאחורי הכדור
ד) אין הבדל בין הצדדים

2 לפי הטבלה, מה קורה לכדור שמסתובב לאחור?

כתוב בטקסט · כותרת ותמונות

א) צונח מהר
ב) מרחף ונופל לאט יותר
ג) מתעקם ימינה
ד) נעצר באוויר

3 פסקה 5: כתבו שני ענפי ספורט נוספים שבהם הסיבוב משנה את מסלול הכדור.

כתוב בטקסט · מסמנים מילים

א. _____ ב. _____

4 למה בבעיטה כזאת בועטים בצד של הכדור, ולא באמצע?

בין השורות · שואלים שאלות

_____

_____

5 פסקה 3: "הוא גורר איתו שכבה דקה של אוויר". מה פירוש המילה גורר?

בין השורות · מילה מההקשר

א) מושך יחד איתו
ב) דוחף רחוק ממנו
ג) מקרר
ד) מנקה

6 הסבירו במילים שלכם, בשלושה שלבים, למה הכדור מתעקם:

בין השורות · מסכמים

קודם: _____

אחר כך: _____

ולכן: _____

7 השלימו מילת קישור מתאימה מהמחסן:

בין השורות · מסמנים מילים

מחסן מילים: [לכן] [אבל] [למשל]

הלחץ בשני הצדדים של הכדור שונה, _____ הכדור נדחף הצידה.

הסיבוב משנה את מסלול הכדור גם בענפים אחרים, _____ בטניס.

8 האם כדאי לשחקניות ולשחקנים להבין את הפיזיקה של הכדור? כתבו דעה ונימוק אחד.

מעבר לשורות · מה דעתי?

_____

_____

עשר דקות שמשנות את היום

לפני הקריאה

סוג הטקסט: מכתב טיעון. מחפשים את הטענה, את הנימוקים ואת טענת הנגד.

מה דעתי על אורך ההפסקה, עוד לפני הקריאה?

לכבוד המנהלת וצוות המורים,

1. אנחנו, נציגי מועצת התלמידים של שכבת ה', כותבים לכם בשם תלמידים ותלמידות רבים. לפני שכתבנו, ערכנו סקר בכיתות, ורוב מי שענו אמרו שההפסקה קצרה מדי. אנחנו מבקשים להאריך את ההפסקה הגדולה מעשרים דקות לשלושים דקות. לדעתנו, הפסקה ארוכה יותר תעזור לכולנו ללמוד טוב יותר.

2. הנימוק הראשון הוא הגוף שלנו. אחרי שעות של ישיבה, אנחנו זקוקים לתנועה. בעשרים דקות בקושי מספיקים לאכול, ללכת לשירותים ולהתחיל משחק, וכבר מצלצל הפעמון. כשחוזרים לכיתה בלי לפרוק אנרגיה, קשה להתרכז. למשל, אחרי ההפסקה הגדולה יש לנו שיעור חשבון, ובדקות הראשונות שלו רוב הכיתה עוד מתיישבת ומדברת. קראנו שמחקרים מצאו שמשחק ותנועה בחוץ עוזרים לילדים להתרכז בשיעור שאחרי.

3. הנימוק השני הוא החברה. בהפסקה לומדים דברים שלא לומדים בשיעור: לשחק בקבוצה, לפתור ויכוחים ולהכיר ילדים מכיתות אחרות. זה חשוב במיוחד למי שחדשים בבית הספר. בהפסקה קצרה משחקים נקטעים באמצע, ולפעמים גם ויכוחים נשארים פתוחים. בהפסקה ארוכה יותר יהיה זמן לשחק עד הסוף, וגם לסיים ויכוח בשיחה רגועה.

4. ועוד נימוק: בהפסקה קצרה, ילדים רבים מוותרים על ארוחת העשר כדי להספיק לשחק. אחר כך הם רעבים, ושוב קשה להם להקשיב. ארוחה בנחת, בלי למהר, טובה לגוף ולמצב הרוח.

(II) תחנת עצירה: כמה נימוקים מצאנו עד כאן? סימנו אותם?

5. אנחנו יודעים שיש מי שיגידו: "אם ההפסקה תתארך, יישאר פחות זמן ללמידה." זו טענה חשובה, כי גם לנו חשוב ללמוד. אבל לדעתנו היא לא מדויקת. כשאנחנו נחים ומרוכזים, כל דקה בשיעור שווה יותר. עשר דקות של משחק יכולות לחסוך הרבה דקות של הפרעות, ושל שאלות כמו "מתי נגמר השיעור?" וחוץ מזה, ההצעה לא תאריך בהכרח את יום הלימודים: אפשר לקצר בכמה דקות את ההפסקה הקטנה שלפני השיעור האחרון.

6. לסיכום, הפסקה ארוכה יותר טובה לגוף, לחברות וללמידה. אנחנו מציעים לנסות אותה במשך חודש אחד, ולבדוק יחד אם השיעורים שאחרי ההפסקה נעשים שקטים ומרוכזים יותר. אם הניסוי לא יצליח, נכבד את ההחלטה. נשמח להיפגש ולהציג את ההצעה.

בברכה,
נציגי מועצת התלמידים, שכבת ה'

עשר דקות שמשנות את היום

שם: _____

פני המים

מתחת למים

המעמקים

1 מה מבקשים כותבי המכתב?

כתוב בטקסט
מסמנים מילים

א. לבטל את השיעור האחרון
ב. להאריך את ההפסקה הגדולה
ג. לקצר את כל השיעורים
ד. לאכול בזמן השיעור

2 מהי הטענה המרכזית של הכותבים? העתיקו את המשפט מפסקה 1.

כתוב בטקסט
סוג הטקסט

_____

3 השלימו את שלושת הנימוקים, במילים שלכם:

כתוב בטקסט
מסמנים מילים

נימוק ראשון: _____

נימוק שני: _____

נימוק שלישי: _____

4 מה התפקיד של פסקה 5?

בין השורות
סוג הטקסט

א. להוסיף נימוק רביעי
ב. להציג טענת נגד ולענות עליה
ג. לסכם את המכתב
ד. לספר על משחק בהפסקה

5 השלימו מילת קישור מתאימה מהמחסן:

בין השורות
מסמנים מילים

מחסן מילים: לכן | אבל | למשל | לסיכום

בהפסקה קצרה ילדים לא מספיקים לאכול, _____ הם רעבים בשיעור.

יש מי שחושבים שההפסקה תקצר את הלמידה, _____ הכותבים חושבים אחרת.

6 למה לדעתכם הכותבים מציעים לנסות את ההפסקה הארוכה רק במשך חודש?

בין השורות
שואלים שאלות

_____

_____

7 למה הכותבים מזכירים בפסקה 2 מחקרים?

מעבר לשורות
שואלים שאלות

א. כדי שהמכתב יהיה ארוך יותר
ב. כדי לחזק את הנימוק ולשכנע
ג. כי הם רוצים להיות מדענים
ד. כדי לשנות את הנושא

8 האם השתכנעתם? כתבו דעה, ונמקו בנימוק מהמכתב או בנימוק משלכם.

מעבר לשורות
מה דעתי?

_____

_____

למורה

מפתח תשובות למורה

עוד דפים ומתנות
בעמוד הפייסבוק שלנו

בשאלות הפתוחות מקבלים כל תשובה שנשענת על הטקסט. התשובות כאן הן כיוון, לא נוסח מחייב.

פני המים, כתוב בטקסט | מתחת למים, בין השורות | המעמקים, מעבר לשורות

טקסט 1: למה יוטיוב יודע מה בא לי לראות?

עמ' 5 ו-6

1. ב. שהסרטון פחות מעניין אותי
2. על מה לחצנו, כמה זמן צפינו, מה חיפשנו, על מה סימנו לייק, מה אהבו צופים דומים (שלושה מהם).
3. ב. סימן שהמערכת לומדת ממנו
4. יוטיוב מרוויח מפרסומות. ככל שצופים יותר זמן, רואים יותר פרסומות, ויוטיוב מרוויח יותר.
5. א. להראות צד טוב וצד פחות טוב
6. "לא מעוניין"; היסטוריית הצפייה.
7. ג. שלוש עשרה
8. תשובה אישית. מקבלים כל תשובה מנומקת: איזה סרטון, מה עלה מארבע השאלות, ומה אפשר לשנות בצפייה (או למה אין צורך לשנות).
9. תשובה אישית. מקבלים כל דעה עם נימוק, למשל: טוב, כי מגלים דברים חדשים; או: לא תמיד, כי צופים יותר מדי ורואים רק דברים דומים.

פני המים: 1, 2, 6, 7 | מתחת למים: 3, 4, 5
המעמקים: 8, 9

טקסט 2: גשר מנייר

עמ' 7 ו-8

1. ב. לבנות גשר מנייר
2. היא חשבה ששחר לא יעזור ולא יתרום, ושפטה אותו לפי השקט שלו בשיעורים.
3. ב. אכזבה ועצב, כמעט בכי
4. פסקה 5: יובל נזכרת ברעיון של שחר ושולחת לו הודעה. מכאן היא מתחילה להקשיב. אפשר לקבל גם פסקה 6, עם הסבר מתאים.
5. לכן; למרות זאת.
6. בהתחלה רצתה לעשות הכול לבד ולא הקשיבה. בסוף שואלת, מקשיבה ועובדת יחד.
7. הסיפור לא על הניצחון אלא על השינוי: יובל הרוויחה חבר ולמדה להקשיב, וזה חשוב לה יותר מהמקום.
8. תשובה אישית. מחפשים חיבור לסיפור: רעיון של אחר, הקשבה, עבודה משותפת.

פני המים: 1 | מתחת למים: 2, 3, 4, 5, 6
המעמקים: 7, 8

טקסט 3: הבעיטה המסתובבת

עמ' 9 ו-10

1. א. בצד שאליו הכדור מתעקם
2. ב. מרחף ונופל לאט יותר
3. שניים מתוך: טניס, טניס שולחן, בייסבול, גולף.
4. כך הכדור מסתובב. הסיבוב גורר אוויר, יוצר לחץ שונה בשני הצדדים, והכדור מתעקם.
5. א. מושך יחד איתו
6. הכדור מסתובב וגורר איתו אוויר; בצד אחד הזרימה מהירה והלחץ נמוך, ובצד השני הלחץ גבוה; הכדור נדחף לצד של הלחץ הנמוך ומתעקם.
7. לכן; למשל.
8. תשובה אישית. מקבלים כל דעה עם נימוק, למשל: כן, כי כך אפשר לתכנן בעיטה; או: לא חייבים, כי לומדים מאימון ומניסיון.

פני המים: 1, 2, 3 | מתחת למים: 4, 5, 6, 7
המעמקים: 8

טקסט 4: עשר דקות שמשנות את היום

עמ' 11 ו-12

1. ב. להאריך את ההפסקה הגדולה
2. "לדעתנו, הפסקה ארוכה יותר תעזור לכולנו ללמוד טוב יותר." (אפשר לקבל גם את הבקשה להאריך את ההפסקה.)
3. הגוף זקוק לתנועה כדי להתרכז; בהפסקה לומדים דברים חברתיים; בהפסקה קצרה מוותרים על האוכל ונשארים רעבים.
4. ב. להציג טענת נגד ולענות עליה
5. לכן; אבל.
6. כך קל יותר להסכים, ואפשר לבדוק אם זה עובד לפני שמחליטים. זה מראה שהכותבים מתחשבים.
7. ב. כדי לחזק את הנימוק ולשכנע
8. תשובה אישית. בודקים שיש עמדה ברורה ונימוק אחד לפחות.

פני המים: 1, 2, 3 | מתחת למים: 4, 5, 6
המעמקים: 7, 8

רעיונות לשיעור

- מומלץ להדגים כל אסטרטגיה בחשיבה בקול רם, לפני שהילדים מתרגלים לבד.
- אפשר לחלק את הכיתה לקבוצות, כשכל קבוצה צוללת לרמת עומק אחרת ומציגה.
- אפשר לקרוא כל טקסט פעמיים: פעם בשביל ההנאה, ופעם עם עיפרון ביד.
- הטבלה בטקסט הראשון, והאיור והטבלה בטקסט השלישי, מתאימים לתרגול של קריאת מידע שאינו רציף.

הטקסטים נכתבו במיוחד לערכה. העובדות בטקסטים המידעיים נבדקו מול:

יוטיוב, איך יוטיוב עובד: המלצות
youtube.com/howyoutubeworks
עזרה של יוטיוב: היסטוריית הצפייה
support.google.com/youtube/answer/95725
נאס"א, מרכז גלן: עילוי של כדור מסתובב
NASA Glenn, Ideal Lift of a Spinning Ball
עזרה של יוטיוב: איך ההמלצות עובדות
support.google.com/youtube/answer/16089387
עזרה של גוגל: יוטיוב ויוטיוב קידס לילדים
support.google.com/families/answer/10495678
אנציקלופדיה בריטניקה: אפקט מגנוס
britannica.com/science/Magnus-effect
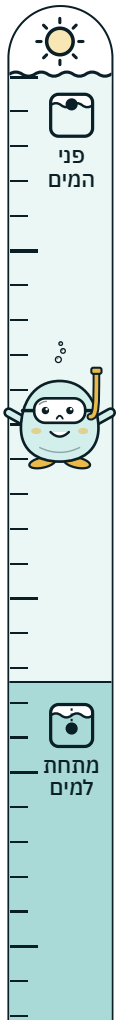
מותר להדפיס ולצלם לשימוש בכיתה ובבית. בבקשה לא למכור.